به بۆنەی بیست و شەشەمینساڵیادی دەرچوونی گۆڤاری (ڕامان)ـەوە

هەڤپەیڤین و دیمانە شانۆییەکانی ڕامان
وانەی هونەریی و سەرچاوەی مێژوویین

موحسین محەمەد

لە ڕۆژنامەگەریی کوردیدا چەندان ناوونیشانی جیاواز بۆ دواندنی نووسەرێک، یان هونەرمەندێک، یان هەرکەسێک دەخوێنینەوە لەوانە: گفتوگۆ، چاوپێکەوتن،چاڤپێکەفتن، لەگەڵ هونەرمەند، چەند پرسیارێک، لێدوانێک، دوانێک، ڕووبەڕوو، ئەزوتو، دەمەتەقێ، دیدار، دیمانە، دیالۆگ، هەڤدیتن، هەڤپەیڤین هەیە.

بێگومان ڕۆژنامەگەریی کوردی چەشنی ڕۆژنامەگەریی نەتەوەکانی دیکە، بە چەندان قۆناغ و گۆڕانکاریدا تێپەڕیوە و گەشەی کردووە. ئەوەی تێبینی دەکرێ، ئەو ناوونیشانانە زۆر درەنگ گەیشتوونەتە ناو هەموو بوارە کولتوورییەکان، هەر بۆیە شانۆی کوردییش بەپێی قۆناغەکانی سەرهەڵدان و گەشەکردنی، زۆر درەنگ بەو گۆشە ڕۆژنامەگەرییە ئاشنا بووە، ئەوجا ئەگەر بەخێرایی ئاوڕێک لەو ساڵانە بدەینەوە، دەبینین گفتوگۆ، یان هەڤپەیڤینی شانۆیی بەتەواوی دەگەڕێتەوە بۆ سەرەتای حەفتایەکانی سەدەی ڕابوردوو، کە بەقۆناغێکی زۆر گرنگی ڕۆشنبیری کوردی دادەنرێ، ئەویش بەهۆی ئەو ئازادییەی کە لە ئەنجامی ڕێککەوتنامەی ١١ی ئاداری ساڵی ١٩٧٠ لەنێوان حکومەتی بەغدا و سەرکردایەتی شۆڕشی ئەیلوول هاتە دی. بەر لەو قۆناغە تا سەرەتای پەیدابوونی ڕۆژنامەگەریی کوردی، ڕەنگە هیچ دیمانەیەکی شانۆیی لەگەڵ هیچ هونەرمەندێک، یان نووسەرێک نەدۆزینەوە، لەگەڵ ئەوەی جیاوازی سەرهەڵدانی شانۆ لە کوردستان و پەیدابوونی ڕۆژنامەگەریی کوردی، زۆر دەمێک نییە، هەمووی چەند ساڵێکە.

لە سەرەتای حەفتاکان، دەرچوونی ڕۆژنامەی هاوکاری و دامەزراندنی تیپە شانۆییەکان و دەرچوونی ژمارەیەک لە هونەرمەندانی شانۆ لە پەیمانگەی هونەرە جوانەکان و ئەکادیمیای هونەرە جوانەکانی بەغدا، تەکانێکی بە گۆشەی دیمانەی شانۆیی دا، بەڵام دیسان لەو سەرەتایەدا ڕووبەری چاوپێکەوتنەکان زۆر کەم و بەرتەسک بوون، ئەگەر ئەو چاوپێکەوتنەی ساڵی ١٩٧٠ی

ڕۆژنامەی هاوکاری لەلاپەڕەی هونەر لەگەڵ هونەرمەند تەڵعەت سامان بەنموونە بهێنینەوە، دەبینین لاپەڕەکە چارەگێکی بۆ ئەو گفتوگۆیە تەرخان کردووە، کە لە پێنج پرسیار پێک دێ، پێشەکییەکەی (٥٥) وشەیە، وشەکانی وەڵامەکان لەنێوان (٢٣ - ٢٦) وشەیە. ناوونیشانەکەش: چەند پرسیارێک.. هونەرمەند تەڵعەت سامان، ئەمەش بۆ هونەرمەندێکی ئەکادیمی لەو سەردەمی زۆر کەم بووە، چونکە ئەو لە یەک کاتدا خەریکی دروستکردنی تیپ و ئامادەکردنی ئەکتەری پیشەیی و نووسینی شانۆیی بووە، بەڵام دەرفەتی دیمانەکە زۆر کەم بووە، لەچاو کەسایەتی هونەرمەندەکە و قۆناغە شانۆییەکە.

ئەگەر لە دیمانەکانی ئەو سەردەمیدا کێشەی یەکەم، ڕووبەر و قەبارەی گۆڤار، یان ڕۆژنامەکە بووبێ، کێشەی دووەم کەمی هۆشیاری شانۆیی ڕۆژنامەنووسەکە بووە لە بوارە هونەرییەکەدا، ڕۆژنامەنووسی زیرەک دەتوانێ بەچەند کورتە پرسیارێک، وەڵامی زۆر کورت و پوختی دەست بکەوێ، لەیەک کاتدا سوود و کاریگەری بۆ خوێنەر هەبێ.

بەر لە پەنجاکانی سەدەی ڕابوردوو، کتێب و گۆڤار و ڕۆژنامە کوردییەکان قەبارە و سنووری ئازادییان زۆر بەرتەسک بووە. لە پەنجاکان قەبارە و ئازادی ڕۆژنامەگەریی گەشەی کرد، بەڵام بۆ هونەری شانۆ، بەتایبەتی لەگۆشەی هەڤپەیڤیندا هەر لە سنوورە تەسکەکەی خۆیدا مایەوە، لە شستەکان بە هۆی هەڵگیرسانی شۆڕشی ئەیلوول، گوشاری حکوومەتی دیکتاتۆری بەغدا بۆ سەر ڕۆشنبیری کوردی زیادی کرد. لە حەفتاکان وەکوو گوتمان ڕۆشنبیری کوردی گەشەی کرد، گۆشەی هەڤپەیڤین چووە قۆناغی یەکەمی پەیدابوونی گفتوگۆ شانۆییەکان، ئەگەرچی سەرەتا هەر کورت و ناو بەناو بوو، بەڵام جیاوازییەکی زۆری لەگەڵ قۆناغەکانی پێشووی خۆی پەیداکرد، ئەمەش بەهۆی گەشەکردنی هونەری شانۆی کوردی لەسەر هەموو ئاستەکاندا.

لەو سەردەمیدا گۆڤاری کۆڕی زانیاری کورد کە لە بەغدا دەردەچوو، بەگەورەترین قەبارە و بەرگ، بەشێوەی وەرزی بڵاودەکرایەوە، بەڵام تایبەت بوو بە زمانەوانی کوردی و بنەما زانستییەکانی، وا بزانم تاوەکوو ئەمڕۆش لە ڕووی قەبارە و ژمارەی لاپەڕەکانی هیچ گۆڤارێک نەیتوانیوە، ئاستی گۆڤارەکە تێپەڕێنێ. لە هەشتایەکان هەڤپەیڤینی شانۆیی تەواوی گۆڤار و ڕۆژنامەکانی گرتەوە، بەڵام هێشتا مایەی هیوای شانۆکاران نەبوو، لەبەرئەوەی سنووری ئازادی زۆر بەرتەسک بوو، ئەگەرچی ڕووبەری دیمانەکان زۆر زیاتر لەوەی حەفتاکان گەشەی کرد.

گۆڤاری ڕۆشنبیری نوێ کە لە دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی، لە بەغدا دەردەچوو، لە ڕووی قەبارە و ژمارەی لاپەڕەکان و بابەتەوە، هەموو گۆڤارەکانی پێشی خۆی تێپەڕاند، جگە لە گۆڤاری کۆڕی زانیاری کورد نەبێ، کە لە ڕووی قەبارەوە هەر خۆی یەکەم بوو. گۆڤاری ڕۆشنبیری نوێ لەگەڵ ئەوەی قەبارەکەی گەورە بوو، بەڵام لە گۆشەی هەڤپەیڤین و دیمانەدا زۆر هەژار بوو.

لە ١٩٨٣ گۆڤاری کاروان یەکەم ژمارەی چاوی هەڵهێنا، ئەویش بە گشتی لە گۆشەی چاوپێکەوتن و دیمانەکان زۆر هەژار بوو. دەبێ نکوڵی لەو ڕاستییە نەکەین، زۆربوون و گەشەکردنی گۆشەی دیمانە و گفتوگۆ پێوەندی بە ئازادی ڕادەربڕین و ئازادی ڕۆژنامەگەرییەوە هەیە، بۆیە ئاستی دیمانەکان هیچ کاتێک لەچاو قۆناغەکان وەکوو پێویست نەبووە. لەدوای ڕاپەڕین (١٩٩١) ئەو گۆشە ڕۆژنامەگەرییە بەهۆی زۆری گۆڤار و ڕۆژنامە و ئازادی ڕەهای

شـانۆکاران بەشـێوەیەکی بەرچـاو گەشـەی کـرد، گۆڤـاری ڕامـان کـە لـە ١٩٩٦ چـاوی هەڵهێنـا، ئـەو گۆشـەیە هێـدی هێـدی بەسـەر هەمـوو ئـەو ساڵانەی پێشی خـۆی و ئـەو گۆڤـار و ڕۆژنامانـەی هاوسـەردەمی خـۆی بـازی دەدا.

ڕامـان سـنوورەکانی تێـک شـکاند، گەورەتریـن ڕووبـەر و ئـازادی فەراهـەم کـرد، هەڤپەیڤینـەکان چەنـدان ئەڵقـە و دەیـان پرسـیاری لەخۆگـرت، کـە بێگومـان لـە ئاکامـدا، ئـەو هەمـوو پرسـیار و وەڵامانـە دەبنـە بەشـێکی گرنـگ لـە سـەرچاوەی مێژوویـی بـۆ شـانۆی کـوردی. بۆنموونـە: لەهەڤپەیڤینـی کاوە ئەحمـەد میـرزا دا چەنـدان لاپـەڕەی مێژوویـی دەخوێنینـەوە، لەوانـە کـە دەڵـێ: ئـەو شـانۆگەریانەی کـە لـە دەرەوە نمایش دەکـران، لـە قوتابخانـەی غـازی، کـە ئێسـتا کۆمەڵـەی هونـەرە جوانـەکان، بـۆ پێشـانگەی شێوەکاری لەوێدایە، کۆن لـە قوتابخانەی غـازی، شـانۆگەری دەکـرا، مـن دەچوومە ئـەوێ، کەڕەتێک چـووم شـانۆگەری (کەرەلۆتی مەنووچـەر) نیشـان درا، ئەمـە نووسـینی ئیبراهیـم ئەحمـەد بـوو، ئیتـر زۆربـەی ناودارەکانـی سـلێمانی ڕۆیبـن و ئەحمـەد عەزیـز و ئەحمـەد غەفـوور دەوریـان تێدا دەبینـی، لێـرەدا مامۆسـتا کاوەی ئەحمـەد میـرزا ئـەوە دووپـات دەکاتـەوە، قۆناغـە سـەرەتاییەکانی شـانۆی کـورد لەسـەر دەسـتی کەسـانی هۆشـیار و خـاوەن پێگـەی کۆمەڵایەتـی پەیدابـووە. (چەتـۆ حەسـەن)یش هـەر لـە ڕووی مێژووییـەوە دەڵـێ: کێشـەی زۆرمـان هەبـوو، بەڵام بۆ ڕەگـەزی ئافرەت کەسـانی باشـمان بـۆ پەیـدا بـوو، (شـەوقیە شـەوکەت)مان هەبـوو، لـە نواندنـی تەلەڤزیۆنـی (مـەرج) بەشـداری کـرد. پـاش ئـەو کچێـک هـات نـاوی نەسـرین عەبدولقـادر بـوو، چووینـە بەغـدا لـە میهرەجانـی هونـەری کـوردی بـە شـانۆگەری (لافـاو) بەشـداربووین کـە لـە دەرهێنانـی خـۆم بـوو، نووسەرەکەیشـی عەبدولغەنـی عەلـی یەحیـا بـوو. سـاڵی ١٩٧٤ نەسـرین عەبدولقـادر لەگەڵمـان هـات و بەشـداری تێـدا کـرد، لـەوێ هەڵاتیـن، گوتیـان هەڵیـن دەتانگرن، ئەوجا ئـەو یادەوەرییـەی م. چەتـۆ حەسـەن چەنـد گرنگـە، تیپێـک لـە کوردسـتان بانگهێشـتی پایتەخـت کـراوە بـۆ نمایشـی شـانۆیی، کەچـی هەڕەشـەی گرتـن و ڕاوەدونانیـان لـێ دەکـرێ.

سـەبارەت بـە (میوانـی ناوەخت)یـش دەڵـێ، چوومـە لای محەمـەد ڕەزا کـە بەڕێوەبـەری تەلەڤزیۆنی کەرکووک بـوو، کورد دەڵـێ دار ئەگەر کرمـی لەخـۆی نەبـێ، تەمەنـی هـەزار ساڵە.. وتم: ئـەوە پرۆڤەمـان تەواوبـووە، هاتوویـن وێنەمـان بۆ بگـرن، وتـی: دەتـەوێ تووشـی گرفـت و کێشـەم بکـەی؟ گوتـم خێـرە! دەسـتی بـرد وەرەقەیەکـی دەرهێنـا، ناوەکـەی گـرت و گوتـی بیخوێنـەوە، تەماشـا دەکـەم ڕاپۆرتێکیان لەسـەرمان نووسـیوە، ئـەو درامایـە پێشـمەرگەی تێدایـە، چەکـی تێدایـە.

لـە شـانۆگەری (ماڵـی نـوێ) نووسـیبوویان کـە ئەوە نووسـەرەکەی سـەعدوڵڵا وەنووسـە شیوعییە، لـە سـووریایە، ئەوەبـوو ئیشـەکەیان ڕاگـرت. بەڵـێ، م. چەتـۆ حەسـەن ڕاسـت دەکات، لەنـاو تیپـە شـانۆییەکان هونەرمەنـدی زۆر نـاودار و بەهەیبـەت هەبـوو، ڕاپۆرتنـووس و گەنـدەڵ هەبـوو، تەنانـەت بەڕێوەبەرایەتیی ڕۆشـنبیری و جەمـاوەری هەولێـر لـە هەشـتاکان یەکێکیانـی لەسـەر گەندەڵـی لـە درامایەکـی تەلەڤزیۆنـی سـزادا و گواسـتەوە بـۆ بنکـەی لاوان، لەبەرئـەوەی دزی لـە پاداشـتی ئەکتـەرەکان کردبـوو، هـەر ئـەو هونەرمەنـدەش یەکـەم کـەس بـوو لـەدوای نسـکۆی شۆڕشـی ئەیلـوول لـە خۆپێشـاندانەکان وێنـەی (سـەدام حسـێن)ی هەڵدەگرت، کـە هێشـتا سـەدام حسـێن جێگـری سـەرۆک کۆمـاری عێـراق بـوو، هەڵگرتنـی ئـەو وێنەیـەش لـە حەفتـاکان لەسـتۆدیۆیەکی تەنیشـت فەرمانگـەی ئەوقافـی هەولێـر، لـە تەیراوە هەڵوسـرابوو. منیـش کـە شـانۆگەری کەلیلـە و

دمنەم نمایش کرد، یەکێک لە ئەندامانی لیژنەی سانسۆری دەق، پێی ڕاگەیاندم، کە من مۆڵەتم نییە، چۆن ئەو شانۆگەرییە پێشکەش دەکەم، ئەوەبوو بە ناچاری لەپاش نمایشی ڕۆژی سێیەم، شانۆگەرییەکەمان ڕاگرت!

لە ڕووی وانەی هونەرییەوە هەر لە هەمان ژمارەدا کاوە ئەحمەد میرزا دەڵێ: ئێمە وەک تیپی نواندنی سلێمانی ئەندامەکانمان هان دەدا ئەو شانۆگەرییانەی لە بەغدا نمایش دەکران، بچن بیانبینن، بۆ ئەوەی شارەزاییان زیاتر بێت. ئەو ئامۆژگارییەی ئەو سەردەمی بۆ ئێستای هونەری شانۆی کوردی، هەمان گرنگی خۆی هەیە، گەورەترین گرفتی بەردەم شانۆی کوردی ئەوەیە، گەنجەکان شارەزاییان لە شانۆی پیشەیی زۆر کەمە، بەبینینی ئەو شانۆیە، هونەرمەند ناچار دەبێ بایەخ بە بینەر بدات، بۆ ئەوەی بلیتی شانۆیی ببڕێ، شانۆی گەنجان لە دۆخی ئەماتۆری بچێتە دۆخی پیشەیی، ئەو ئامۆژگارییە وانەیەکی هونەری زۆر گرنگە.

شانۆی وێنە و ئەزموونگەری و نوێخوازی لە شانۆدا، وەهمێکی شانۆیی بوو، لە دوای ١٩٨٧ لە کوردستان پەیدا بوو، سەری زۆربەی گەنجانی قاڵ کردبوو، ئەو شانۆیەش بینەری نەبوو. د. فازڵ جاف لە ژمارە ٣٤ دەڵێ: (شانۆیەک لە دنیادا نییە ناوی شانۆی وێنە بێ، چونکە وشەی وێنە خۆی لە خۆیدا کە بەشانۆوە دەلکێنرێ بێ مانایە،- سەڵاح قەسەب- دەبوایە شانۆکەی ناوی شانۆی (بصري- بينين) بوایە، چونکە (بەصەرییەت) بەسەر شانۆکەدا زاڵە، ئەمە لایەنێکی، ئەمە ئەگەر لە شانۆدا سەیری بکەین، مێژووی ئەو شانۆیە وەک داهێنان لە چلەکان و پەنجاکان لە ئەورووپادا هەبووە و ئێستاش ئەم ڕێبازە لای کەڵە دەرهێنەرانی وەک دەرهێنەری کەنەدی (ڕۆبەرت لێ باژ)، یان وەک دەرهێنەری ئەمریکایی (رۆبرت ویڵسن) ئەمە بە ئاشکرا دیارە، بەڵام ئەوان بەو شێوەیە مامەڵە لەگەڵ چی دەق هەیە، یان ئەکتەر ناکەن.....ئەم شێوازەی سەڵاح قەسەب بەکاری دەهێنێ شێوازێکە بە هیچ جۆرێ شانۆیی نییە، بەڵکوو شێوازێکی تەشکیلییە، وەک عەرەب دەڵێن (زەرەق وەرەقە)، ئەمەش لەوەدا خۆی دەنوێنێ، کە میتودی شانۆیی تێدا نییە (میتودی شانۆ زمانێکە یەکەم پێوەندی ڕاستەوخۆی بە تێکستەوە هەیە. دووەم بە ئەکتەرەوە هەیە)، ئەوجا من ئەو دوو سێ نموونەیەم هێنایەوە، بۆ ئەوەی بابەتەکەم وەڵامی ناوونیشانەکە بداتەوە. گومان لەوەدا نییە، هەڤپەیڤین و دیمانە شانۆییەکانی ڕامان بە تێکڕایی چەندان کتێبی مێژوویی و وانەی هونەری زۆر گرنگن کە دەشێ لە هەموو سەردەمێکدا سوودیان لێ وەربگیرێ.

گۆڤارەکەمان وەکوو هەر گۆڤارێکی دیکە بە چەندان قۆناغ و گۆڕانکاریدا تێپەڕیوە، تا گەیشتووەتە ژمارە ٣١١ لە بیست و شەش ساڵدا، ئەمەش ناوونیشانێکی دیکەیە کە دەکرێ لە کاتی خۆیدا هەڵسەنگاندنی بۆ بکرێ. دیمانەکان سەرەتا یەک لاپەڕە، یان دوو لاپەڕە بوون، دواتر گەشەیان کرد گەیشتە دە لاپەڕە، لە قۆناغی سێیەمیدا هەڤپەیڤینەکان گەیشتنە ٢٥ تا ٢٧ لاپەڕە و بە سێ بەش، یان بەچوار بەش بڵاوکراونەتەوە. هەڤپەیڤینی چەتۆ حەسەن گەیشتە ٥٧ لاپەڕە و سەعدوون یوونس گەیشتە ٧٥ لاپەڕە، جەلیل زەنگەنە گەیشتە ١٠٠ لاپەڕە، کاوە ئەحمەد میرزا گەیشتە ١٠٢ لاپەڕە. بێگومان هەر یەک لەم هەڤپەیڤینانە کتێبێکی سەربەخۆن، کە سوودی یەکجار زۆر بە کتێبخانەی شانۆی کوردی دەگەیەنێ.

بە پێویستی دەزانم دوای هەڤپەیڤینە بەرفراوانەکان لەلایەن نووسەرێکی دیکەوە

بەدواداچوونێکـی وردیـان بـۆ بکرێ، ئەمـەش وەکـوو ئـەوەی مـن بـۆ هەڤپەیڤینەکـەی (سـەعدوون یوونـس)م کـرد. بـۆ ڕاسـتکردنەوەی هەنـدێ هەڵـەی مێژوویی، یـان تێبینـی ڕەخنەیـی لەسـەر شـێوازی پرسـیار و وەڵامـەکان. جگـە لـە دیمانـە و هەڤپەیڤینـە شـانۆییەکان، ڕامان چەندان مێزگـرد و گفتوگـۆی بەکۆمەڵـی سـازکردووە، ئەوانیش خەزێنەیەکی دیکەن لەهەگبـەی گۆڤـاری (ڕامـان)دا. مـن بـۆ ئـەم بابەتـە بـە پێویسـتم زانی هەمـوو دیمانـە و هەڤپەیڤینـەکان بـە ژمـارە و سـاڵی دەرچوونـی گۆڤارەکـە بڵاوبکەمـەوە، کـە ئاسـانکارییەکی زۆر بـۆ توێژەرانـی شـانۆ دەکا و کاتـی زۆریـان بـۆ دەگەڕێنێتـەوە.

تێبینی: لـە ژمارە ٢٧٧- ٢٧٨ تـا ژمـارە ٣١١ هیچ هەڤپەیڤینێـک، یـان دیمانەیەکی شـانۆیی لـە گۆڤـاری (ڕامـان)دا بڵاونەکراوەتـەوە. هەڤپەیڤیـن لەگـەڵ م. حەمەکەریـم هەورامـی لـە ژمـارە ٩٨ی سـاڵی ٢٠٠٥ هەنـدێ پرسـیار و وەڵامـی شـانۆیی و درامـی دەخوێنینـەوە، بۆیـە لـە لیسـتەکە دانەنـراوە، چونکـە هەڤپەیڤینەکـە بەرفراوانـە، بـەڵام گۆشـەیەکی بچووکـی بـۆ شـانۆ و درامـا تەرخـان کـراوە، کـە شـایانی بـە بیرهێنانەوەیـە.

هەڤپەیڤیـن و دیمانـە شـانۆییەکانی گۆڤـاری ڕامـان، لـە ژمـارە ١ ی سـاڵی ١٩٩٦ تـا ژمـارە ٣١١ ی ٢٠٢٣

- لەگـەڵ ئەحمـەد سـالار ئامادەکردنـی: ئـازاد عەبدولواحید. ژ. ١ س. ١٩٩٦ و- ژ. ١٠ س ١٩٩٧
- لەگـەڵ قوتبەدیـن سـادقی ئـا: حەمـەی حەمەباقی و بەدرەدین ساڵح- ژ. ٢٢ س. ١٩٩٨
- لەگـەڵ سـەباح عەبدورەحمـان ئـا: ئـازاد عەبدولواحیـد و مەحمـوود زامـدار- ژ. ٢٢ س. ١٩٩٨
- لەگـەڵ قـادر مستەفا ئـا: ئازاد عەبدولواحیـد و مەحمـوود زامـدار- ژ ٢٢ س. ١٩٩٨
- لەگـەڵ ئۆسـکار ئیسـماعیل ئـا: ئـازاد عەبدولواحیـد - ژ. ٢٢ س. ١٩٩٨
- لەگەڵ جوان سـەعید ئا: ئازاد عەبدولواحید - ژ. ٢٢. س. ١٩٩٨
- لەگەڵ سوارەی فتووحی ئا: بەدرەدین ساڵح - ژ. ٢٢ . س.١٩٩٨
- لەگەڵ عەباس ژاژڵەیی ئا: ئازاد عەبدولواحید - ژ. ٢٢ . س. ١٩٩٨
- لەگـەڵ حەمەسـەعید ئیبراهیـم ئـا: چەلەنـگ (جیهانبەخـش کۆیـی)- . ژ. ٢٢ . س. ١٩٩٨
- لەگـەڵ دانـا عەلـی سـەعید ئـا: ڕامـان- ژ. ٢٢ . س. ١٩٩٨
- لەگـەڵ ا. ب. هـەوری ئـا: عومەر محەمەدساڵح - ژ. ٢٢.س. ١٩٩٨
- لەگـەڵ تاهـا خەلیـل ئـا: ئازاد عەبدولواحید و مەحمـوود زامـدار- ژ. ٢٩ . س. ١٩٩٨
- لەگـەڵ ئیبراهیـم عیسـا ئـا: ئیسـماعیل عەلـی - ژ. ٣١ .س. ١٩٩٩
- لەگـەڵ د. فازیـل جـاف ئـا: ئازاد عەبدولواحید و مەحموود زامدار- ژ. ٣٤ س. ١٩٩٩
- لەگـەڵ ئەنـوەر شـێخانی ئـا: جیهانبەخـش کۆیـی- ژ. ٣٤ . س. ١٩٩٩
- لەگـەڵ هیـوا سـوعاد یوونـس ئـا: ئیسـماعیل عەلـی- ژ. ٣٤ . س. ١٩٩٩
- لەگـەڵ جوان بەهائەددین ئا: شـاد- ژ. ٣٤ .س. ١٩٩٩
- لەگـەڵ عومـەر عەلـی ئەمیـن ئـا: ئـازاد عەبدولواحیـد و مەحمـوود زامـدار - ژ. ٣٤ . س. ١٩٩٩ لەگـەڵ گەزیـزە عومـەر عەلـی ئەمیـن ئـا: ئازاد عەبدولواحیـد و مەحمـوود زامـدار- ژ. ٣٦ س. ١٩٩٩ لەگەڵ فەرهـاد شـەریف. ئا: موحسـین محەمـەد - ژ. ٤٦ . س. ٢٠٠٠
- لەگـەڵ خەلیـل یابـە. ئـا: ئیسـماعیل عەلـی - ژ. ٤٦ . س. ٢٠٠٠
- لەگـەڵ ڕووبـار ئەحمـەد ئـا: مەحمـوود زامـدار

- ژ. ٤٨ .س. ٢٠٠٠
- لەگەڵ تەڵعەت سامان ئا: ئازاد عەبدولواحيد و مەحموود زامدار- ژ. ٥٨ س. ٢٠٠١
- لەگەڵ هێمن كانەبی ئا: ڕامان - ژ. ٥٨ س. ٢٠٠١
- لەگەڵ حەمەڕەشيد هەرەس ئا: ئازاد عەبدولواحيد - ژ. ٥٨ . س. ٢٠٠١
- لەگەڵ وەليد مەعروف ئا: ڕامان- ژ. ٥٨ . س. ٢٠٠١
- لەگەڵ شيرين جەلال ئەحمەد ئا: ڕامان- ژ. ٥٨ . س. ٢٠٠١
- لەگەڵ بەهاری لە تافەتيان ئا: ڕامان- ژ. ٥٨ . س. ٢٠٠١
- لەگەڵ بەهرۆز غەريب پوور ئا: مەريوان هەڵەبجەيی- ژ. ٧٠ . س. ٢٠٠٢
- لەگەڵ نيگار حەسيب قەرەداغی ئا: ڕامان - ژ. ٧٠ . س. ٢٠٠٢
- لەگەڵ مەهدی مەجيد جاف ئا: ڕامان- ژ. ٧٠. س. ٢٠٠٢
- لەگەڵ زوهێر عەبدلمەسيح ئا: ڕامان- ژ. ٧٠ . س. ٢٠٠٢
- لەگەڵ مەحموود ئەحمەد بێوەی ئا: ڕامان - ژ. ٧٠ . س. ٢٠٠٢
- لەگەڵ حەمە ڕەشيد هەرەس ئا: ڕامان- ژ. ٧٠ . س. ٢٠٠٢
- لەگەڵ تەها بابان ئا: ئازاد عەبدولواحيد و مەحموود زامدار- ژ. ٨٤ و ٨٥ .س. ٢٠٠٤
- لەگەڵ سەفوەت جەڕاح ئا: موحسين محەمەد - ژ. ٨٤ و ٨٥ .س. ٢٠٠٤
- لەگەڵ جەليل زەنگەنە ئا: ڕامان- ژ. ٨٤ و ٨٥ .س. ٢٠٠٤
- لەگەڵ ئاواز ئەحمەد ئا: ڕامان- ژ. ٨٤ و ٨٥ .س. ٢٠٠٤
- لەگەڵ كرمانج مستەفا ئا: ڕامان- ژ. ٨٤ و ٨٥ . س. ٢٠٠٤
- لەگەڵ ئيبراهيم فەرشی ئا: ڕامان- ژ. ٩٦ .س. ٢٠٠٥
- لەگەڵ سەركاو هادی ئا: شۆڕش محەمەد- ژ. ١٩١ .س. ٢٠١٣
- لەگەڵ سەعدوون يوونس ئا: ئازاد عەبدولواحيد - ژ. ٢٣٣ .س. ٢٠١٦ بەشی ١
- لەگەڵ سەعدوون يوونس ئا: ئازاد عەبدولواحيد - ژ. ٢٣٤ .س. ٢٠١٦ بەشی ٢
- لەگەڵ سەعدوون يوونس ئا: ئازاد عەبدولواحيد - ژ. ٢٣٥ .س. ٢٠١٦ بەشی ٣
- لەگەڵ چەتۆ حەسەن ئا: ئازاد عەبدولواحيد - ژ. ٢٤٠ . س. ٢٠١٧ بەشی ١
- لەگەڵ چەتۆ حەسەن ئا: ئازاد عەبدولواحيد - ژ. ٢٤١ .س. ٢٠١٧ بەشی ٢
- لەگەڵ چەتۆ حەسەن ئا: ئازاد عەبدولواحيد - ژ. ٢٤٢ .س. ٢٠١٧ بەشی ٣
- لەگەڵ جەليل زەنگەنە ئا: ئازاد عەبدولواحيد - ژ. ٢٦٨ .س. ٢٠١٩ بەش١
- لەگەڵ جەليل زەنگەنە ئا: ئازاد عەبدولواحيد - ژ. ٢٦٩ .س. ٢٠١٩ بەش٢
- لەگەڵ جەليل زەنگەنە ئا: ئازاد عەبدولواحيد - ژ. ٢٧٠ .س. ٢٠١٩ بەش٣
- لەگەڵ جەليل زەنگەنە ئا: ئازاد عەبدولواحيد - ژ. ٢٧١ .س. ٢٠١٩ بەش٤
- لەگەڵ كاوە ئەحمەد ميرزا ئا: ئازاد عەبدولواحيد - ژ. ٢٧٢ .س. ٢٠٢٠ بەشی١
- لەگەڵ كاوە ئەحمەد ميرزا ئا: ئازاد عەبدولواحيد - ژ. ٢٧٣ .س. ٢٠٢٠ بەشی٢
- لەگەڵ كاوە ئەحمەد ميرزا ئا: ئازاد عەبدولواحيد - ژ. ٢٧٤ .س. ٢٠٢٠ بەشی٣
- لەگەڵ كاوە ئەحمەد ميرزا ئا: ئازاد عەبدولواحيد- ژ. ٢٧٥ و٢٧٦ .س. ٢٠٢٠ بەشی٤